

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi¹

doi 10.55107/turksosbilder
1490085

Şafak KAMAN

safakkaman@gmail.com
0000-0002-8378-6963

Kastamonu Üniversitesi
Ülkühan ŞAHİN

ulkuhansahin@aybu.edu.tr
0000-0003-3822-0829

Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

ÖZET

Çocukların erken yaşlarda düzeylerine uygun kaliteli edebiyat eserleriyle tanıştırmaları, onların sosyal ilişkilerde deneyim kazanmalarına, dil ve görselliğin sunduğu estetik ve etkiyi keşfetmelerine imkân tanır. Bu süreç, çocukların duygusal gelişimlerine ve düşünce yapılarının şekillenmesine önemli katkılar sağlar ve edebiyat eserleriyle kurulan bu erken bağ, çocukların okuma-yazma, yorumlama, eleştirel ve yaratıcı düşünme gibi temel becerileri geliştirmelerine yardımcı olur. Bu çalışmada, ilkokul dördüncü sınıf düzeyindeki hikâye kitaplarının, çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özelliklerin ve şiddet unsurlarının değerlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda amaçlı örnekleme yöntemiyle içerisinde 41 hikâye bulunan 11 kitaptan oluşan değerler eğitimi seti seçilmiş ve hikâyeler “Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği” ve “Şiddet Unsurları Belirleme Formu” kullanılarak incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma

¹ Bu çalışma “6. Uluslararası Multidisipliner Çocuk Çalışmaları Kongresi’nde” sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

yöntemlerinden doküman analizi kullanılmıştır ve veriler içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırma sonuçları, hikâye kitaplarının çoğunlukla “ortalama” ile “iyi” arasında bir değere sahip olduğunu ortaya koyarken; bir kitap hariç diğer kitaplarda şiddet unsurlarına yer verildiğini göstermektedir. Ayrıca kitaplarda, Türkçenin anlatım gücü ve olanaklarının çocukların seviyesine uygun şekilde kullanıldığı ve örnek alabilecekleri bir dil ve anlatım çerçevesinin oluşturulduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul, Çocuk edebiyatı, Çocuk Kitapları, Hikâye Kitapları, Şiddet.

Abstract

Introducing children to quality works of literature appropriate to their level at an early age allows them to gain experience in social relations and discover the aesthetics and impact of language and visuals. This process contributes significantly to children's emotional development and the shaping of their thinking, and this early connection with works of literature helps children develop basic skills such as reading-writing, interpretation, critical and creative thinking. In this study, it is aimed to evaluate storybooks at the fourth grade level of primary school in terms of the features that should be found in works of children's literature and elements of violence. In this direction, a values education set consisting of 11 books with 41 stories was selected through purposive sampling method and the stories were analyzed using the “Scale for Evaluating Literary or Instructive Books for Children” and “Violence Elements Determination Form”. Document analysis, one of the qualitative research methods, was used in the study and the data were analyzed by content analysis. The results of the study revealed that the storybooks were mostly between “average” and “good” and that all but one of the books contained elements of violence. In addition, it is seen that the narrative power and possibilities of Turkish language are used in accordance with the level of children and a language and narrative framework that they can take as an example is created in the books.

Giriş

Erken yaşlardan itibaren çocukları kitaplarla tanıştırmak, onlara kitap sevgisini ve okuma alışkanlığını aşılama açısından büyük bir önem taşır. Çocuklar, yetişkinlerin rehberliğiyle kitapların büyülü dünyasına adım atar ve böylece yaşlarına uygun nitelikli edebiyat eserleriyle erken dönemde karşılaşmış olurlar. Bu durum çocukların sosyal ilişkiler konusunda deneyim kazanmalarını, dilin yanı sıra görselliğin sunduğu estetiği ve etkiyi keşfetmelerini sağlar. Çocukların kitaplarla kurdukları etkileşim, onlara okuma sevgisi kazandırmanın ve yaşamları boyunca sürecek bir kitap bilinci oluşturmanın temelini oluşturur. Edebi eserler, bu etkileşime rehberlik ederek çocukların zengin hayal dünyalarını, onların dünyaya bakış açılarını şekillendirdiği için çocuk edebiyatının bu sürece katkısı büyük öneme sahiptir (Nas, 2004).

Çocuk edebiyatının kökeni ve evrimi üzerine çeşitli teoriler öne sürülmüş olup, bu konunun dünya çapında araştırmacıları ve eğitimcileri çok uzun bir süredir meşgul ettiği bilinmektedir. Çocuk eğitimi ve psikolojisi alanındaki ilerlemelerin, çocuk edebiyatının doğuşuna önemli ölçüde katkıda bulunduğu düşünülmektedir. Çocuklar hakkında yapılan çalışmalar, onların düşünce biçimlerinin, ilgi alanlarının ve ihtiyaçlarının yetişkinlerden farklı olduğunu ortaya koymuş ve bu durum, çocuklara özel edebi eserlerin oluşturulmasını teşvik etmiştir. Başlangıçta “çocuğa uygun”, “çocuk için” ve “çocuk hassasiyeti” gibi terimlerle ifade edilen bu kavram, zamanla kendine özgü bağımsız bir edebiyat dalı olarak gelişme göstermiştir (Yalçın & Aytaş, 2011; Zengin & Zengin, 2009).

Çocuk edebiyatı için “gelişme sürecindeki çocuğun dil gelişimini, anlama ve kavrama düzeyini dikkate alarak duygu ve düşünce dünyasına seslenen edebiyat” (Şimşek & Yakar, 2016, s.18); “çocukluk çağında bulunan

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı eserler” (Oğuzkan, 2013, s.13), gibi tanımlar mevcuttur. Yapılan tanımlardan yola çıkarak çocukların duyguları, düşünceleri ve ilgi alanları ile birlikte onları odak noktasına yerleştiren bir yaklaşımın baskın olduğu açıkça ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşım, çocukların bireysel özelliklerini ve gelişimlerini önemseyen, onların kendilerini ifade etme biçimlerine ve dünyayı algılama şekillerine duyarlılık gösteren bir edebiyat anlayışını yansıtır.

Obi vd. (2010) göre, çocuk edebiyatını tanımlayan üç ana ölçüt bulunmaktadır: Birincisi, hikayelerdeki ana karakterlerin çocuk veya genç olup olmamasıdır; ikincisi, sunulan temaların- yani düşüncelerin, ilişkilerin ve kullanılan dilin- basitlik veya karmaşıklık düzeyidir. Eğer düşünceler, ilişkiler ve dil ister sözlü ister yazılı olarak basitse bu eserler çocuk edebiyatına girer. Ancak, bu unsurlar karmaşık olarak değerlendiriliyorsa, eserler çocuk edebiyatı kategorisine dahil edilmez. Üçüncü olarak, çocuk edebiyatının genellikle ahlaki dersler vermeyi hedeflemesidir.

Çocuk edebiyatı eserlerinde, kelimeler ve çizimler, sanatçıların dokunuşuyla çocukların hayatını zenginleştiren bir araç haline gelir. Günlük hayatta insanların sevinç, korku veya heyecan gibi duygularını ifade etmek için başvurduğu ses tonları, jestler, mimikler ve bedensel hareketler, kaliteli edebi çalışmalarda sözcükler ve çizimler aracılığıyla hayat bulur. Bir insanın belirli bir olay veya durum karşısındaki duygusal tepkilerinin, kitap sayfalarında somut bir şekilde yer almasıyla çocuklar, tam bir insan gerçekliği ile karşılaşır (Sever, 2013). Çocuklar, onlar için özel olarak oluşturulmuş edebi yapıtlarda kendi yaşadıkları dünyanın yansımalarını bulur, eserlerdeki hikayelerle kendi hayatları arasında paralellikler kurarak, benzerlikler ve farklılıklar üzerinde düşünürler (Şimşek, 2002).

Nitelikli edebi eserlere duyulan sevgi sayesinde, çocuk okuma-yazma, eleştirel ve yaratıcı düşünme, yorumlama gibi önemli beceriler edinecektir. Bu yetenekler çocuğun akademik hayatında, iç dünyasında ve diğer insanlarla iletişim kurarken kullanılacak ve bu durum güçlü bir öz-benlik algısının gelişmesine yardımcı olacaktır. Bu süreç, çocuğun sosyal ilişkilerde ve iş hayatında başarılı bir birey olarak toplumda yer almasını kolaylaştıracaktır (Gönen & Veziroğlu, 2015).

Çocukların çocuk edebiyatıyla etkileşimde bulunup keyif alabilmeleri için ilk adım olarak okuma alışkanlığı edinmeleri şarttır. Bu alışkanlığın kazandırılabilmesi adına, çocuklara okumanın zevkli olabileceğini gösterecek kitaplar sunmak önemlidir. Kitaplar, hayatın kendisi olmasa da onu derinlemesine zenginleştirir. Hayatın tekdüzeliği ve zorlukları karşısında, kitaplar umudumuzu canlandırır, bizi sorunlarımızdan geçici bir süreliğine de olsa alıkoyma gücüne sahiptir. Zor zamanlarda, bize yeni perspektifler açar, ihtiyaç duyduğumuz huzuru ve rahatlamayı sağlayarak ruhumuzu besler (Oğuzkan, 2013). Kalıcı izlenimler yaratma potansiyeline sahip olan kitapların çocukların bağ kurabileceği insanları ve deneyimleri içerdiğinde, çocukların olumlu benlik algısını ve çeşitliliğe saygı duymasını teşvik eden ortamı hazırladığı bilinmektedir. Özellikle ilkökul çağındaki çocuklar hem okuryazarlık yeteneklerini geliştirecek hem de kendi yaşam deneyimlerine cevap verecek kitaplara gereksinim duyarlar. Okul ortamındaki ve çocuklara özel olarak hazırlanmış kitaplardaki içeriklerin kalitesi, çocukların okuma alışkanlığı edinerek bilinçli okuyucular olarak büyümelerinde kritik bir rol oynar (Sever, 2013). Bu nedenlerden dolayı çocuklar için uygun kitapları seçmek büyük önem taşımaktadır.

Günümüzde çocuklar için yazılan kitapların sayısında ciddi bir artış olduğu görülmektedir. Bu kitap koleksiyonu içinde güvenilir ve değersiz olanlarla birlikte özenle işlenmiş ve her zaman başvurulabilecek değerli eserler de bulunmaktadır (Oğuzkan, 2013). Çocuk edebiyatındaki eserler çocuğun gelişim aşamasına ve yaş grubuna uygun dil ve içerikle hazırlanmalı, çocuğun gerçeklik algısına hitap etmeli ve görsel unsurlarla birlikte estetik bir duyarlılık kazandırabilme özelliğine sahip olmalıdır (Güleryüz, 2003). Dolayısıyla bu noktada çocukların okuyacakları kitapların, özenle seçilmiş olması gerekliliği karşımıza çıkmaktadır.

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

Çocuk kitaplarının sahip olması gereken bazı iç ve dış yapı özellikleri bulunmaktadır. Biçim ve içerik özellikleri olarak da bilinen bu özellikler bir çocuk kitabı hazırlanırken dikkat edilmesi gereken kriterleri açıklar (Akaroğlu & Kuduz, 2022). Dış yapı özellikleri kitabın boyutu, ağırlığı, resimleri, puntosu, kâğıt özelliği, kapak ve cilt gibi unsurlarıyla ilgili; iç yapı özelliklerinin kitabın konusu, teması, kahramanın özellikleri, kurgusu, dil ve anlatım özellikleriyle ilgilidir.

Çocuk edebiyatı, masal, bilmeceler, tekerlemeler, hikâyeler, romanlar, anılar, biyografiler, gezi yazıları, denemeler ve şiirler gibi çeşitli türlerden oluşur (Fırat, 2012). Çocukların yararlanabileceği en zengin edebi türlerden bir tanesi hikayedir. Hem Türk hem de dünya edebiyatında, şiirden sonra en geniş yelpazeye sahip olan türdür. Çocuklara yönelik hikâye yazarken içeriğin çocukların gelişimine uygun olması esas alınmalıdır (Temizyürek, 2014). Çocuk hikayelerinde işlenen konular, çocuğun dünyasına uygun seçilmelidir. Aynı kitap içindeki hikayeler, belirli bir yaş grubuna hitap ederken metinlerin özgünlüğü ön planda tutulmalıdır. Kitap içerisindeki resimler, teknik ve üslup açısından homojen olmalı ve özenle seçilmelidir. Görsellerde beden bilgisi ve estetiği, perspektifin yanı sıra derinlik hissi de gözetilerek oluşturulmalıdır (Akal, 2003).

Çocuklar, hikâye kitapları aracılığıyla karşılaştıkları çeşitli problemlerin çözüm yollarını ve olayların nedenlerini öğrenebilirler. Bu hikayeler, onların sınırlı yaşam deneyimlerini genişletir; farklı insan karakterleri üzerine düşüncelerine olanak tanır; gelişmekte olan değer yargılarını pekiştirir ve bu sayede çocukların kendi toplumsal ve kültürel çevrelerine adaptasyonunu kolaylaştırır (Oğuzkan, 2013).

Çocukların okudukları metinlerden etkilendikleri ve hikâye içindeki karakterlerle kendilerini özdeşleştirdikleri göz önünde bulundurulduğunda, argo kullanımının ve şiddet içeren temaların çocuk edebiyatında yer almasının uygun olmadığı açıktır (Avcı vd., 2018). Hikayelerde şiddeti tasvir eden görseller ya da metinler, çocukların şiddet eylemlerini benimsemelerine ve olumsuz davranışları normalleştirmelerine sebep olabilir. Bu durum çocukların sosyal gelişimlerini olumsuz yönde etkileyerek yaşamlarının her alanına yayılabilir.

Şiddet, bireyin kendisine ya da başkalarına karşı güç kullanması, yanlış kullanılan kuvvet veya enerji, zarar vermek ya da tacizde bulunmak için fiziksel güç kullanılması hem fiziksel hem de ruhsal etkileri dolaylı yoldan hissedilen olaylar ve olgular, gücün adaletsiz ve yasadışı kullanımı, sözel, fiziksel, psikolojik, duygusal ve cinsel boyutlarda uygulanan güç olarak (Dursun, 2011; Güneş, 2015; Öğülmüş, 2007; WHO, 2002) tanımlanmaktadır. Şiddetin fiziksel, sözel, ekonomik ve duygusal şiddet olmak üzere dört türü bulunmaktadır (Güneri Yöyen, 2017). Alan yazın incelendiğinde çocuk kitaplarında şiddete yer verildiği görülmektedir (Dağlıoğlu & Çakmak, 2009; Güzelkçük & Türkyılmaz, 2020).

Bu doğrultuda araştırmanın problem cümlesi “İlkokul 4. sınıf düzeyindeki hikâye kitaplarının çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özellikleri ve edebi yapıtların şiddet unsurlarını içerme durumları nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt amaçlara cevaplar aranmıştır.

1. İlkokul 4. sınıf düzeyindeki hikâye kitaplarında çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özellikler ne düzeydedir?
2. İlkokul 4. sınıf düzeyindeki hikâye kitaplarında şiddet unsurları hangi sıklıkla verilmektedir?

Yöntem

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama yöntemleri, veri toplama ve analiz süreçleri ile araştırma etiği konuları alt başlıklar halinde detaylandırılmıştır.

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

Araştırma Modeli

Nitel araştırma, bir durumun anlamını çözümleyen desenleri keşfetmek amacıyla metinleri, röportajları ve gözlemleri inceleyip yorumlayan, sorgulayıcı ve yorumsal bir yaklaşımla problemin doğal ortamındaki gerçekliğini kavrama çabasıdır (Guba & Lincoln, 1994; Klenke, 2016). Değerler eğitimi hikayelerinin çocuk edebiyatı yapıtlarında bulunması gereken özellikler ve şiddet unsurları açısından incelenmesinin amaçlandığı bu çalışmada, nitel araştırma tekniklerinden biri olan doküman analizi kullanılmıştır. Doküman analizi, incelenen konular veya fenomenler hakkında bilgi veren yazılı materyallerin detaylı incelenmesi, analiz edilmesi sürecini ifade eder ve nitel çalışmalarda hem bağımsız bir veri toplama yöntemi olarak hem de diğer yöntemlerle birlikte kullanılabilir (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni ilkökul çocuk kitaplarından oluşmakta, örnekleme ise amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilmiş olan 11 kitaptan oluşmaktadır. Araştırma kapsamında bu kitaplarda bulunan toplam 41 hikâye incelenmiştir. Nitel çalışmalarda, detaylı inceleme için zengin veri sağlayabileceği öngörülen durumlar amaçlı örnekleme yoluyla seçilir (Büyüköztürk vd., 2018; Yıldırım & Şimşek, 2008). Amaçlı örnekleme yöntemlerinden olan ölçüt örnekleme yaklaşımında temel yaklaşım, araştırmacının belirlediği ya da önceden var olan bir dizi ölçütü yerine getiren tüm durumların incelenmesidir. Bu ölçütler, araştırmacının kendisi tarafından geliştirilebileceği gibi, önceden oluşturulmuş bir ölçüt setinden de seçilebilir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu çalışmada hikâye kitapları amaçlı örnekleme oluşturmuştur ve ölçüt örnekleme ile hikâye kitapları örnekleme alınmıştır. Araştırma için seçilen kitaplarda aranan ölçütler aşağıdaki gibidir:

- Kitapların ilkökul 4. sınıf seviyesine göre hazırlanmış olması,
- Sınıf öğretmenleri tarafından tavsiye edilen eserler listesinde yer alması.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada, veri toplama aracı olarak Sever (2018) tarafından geliştirilen “Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği” ve araştırmacılar tarafından geliştirilen “Şiddet Unsurları Belirleme Formu” kullanılmıştır. Çocuk kitaplarını değerlendirmek için kullanılan ölçek, "Tasarım Özellikleri ve Resim, Konu ve Kurgu, Tema, Karakter ve Kahraman, Dil ve Anlatım, İleti, Eğitsel İlkeler" olmak üzere yedi ana bölümden oluşmakta ve toplamda 81 madde içermektedir. Ancak, Dil ve Anlatım bölümüne ait 9., 10. ve 11. maddeler çocuk şiirlerine özel olduğundan bu maddeler değerlendirme dışında bırakılarak ölçek 79 maddeyle uygulanmıştır. Ölçek, beş dereceli likert tipi ile oluşturulmuş olup, puanlama şeması “çok iyi” (5), “yeterli” (4), “kısmen yeterli” (3), “yetersiz” (2), “çok yetersiz” (1) şeklinde düzenlenmiştir. Şiddet Unsurları Belirleme Formu ise “dövmek/saldırmak, bağırarak/hakaret etmek, öldürmek, alay etmek/lakap takmak, tehdit etmek ve ateş etmek” unsurlarını içermektedir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler, 11 farklı kitaptan doküman analizi yoluyla elde edilmiştir. Örneklemi oluşturan çocuk kitapları, “Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özellikler” başlıkları doğrultusunda ve “Şiddet Unsurları Belirleme Formu” aracılığıyla kayıt altına alınmıştır. Veriler içerik analiziyle çözümlenmiştir. İçerik analizi, sosyal gerçekliği objektif ve sistematik bir şekilde araştıran, önceden belirlenmiş kriterlere dayanarak kavramlar, metinler ve diğer sözlü veya yazılı materyallerden anlamlar çıkarma amacı güden bir yöntemdir. Nitel verileri nicel verilere

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

dönüştürebilme, yazılı metinlerden yazılı olmayan mesajlara ulaşabilme yeteneği ile çok yönlü ve sürekli gelişen bir tekniktir (Tavşancıl & Aslan, 2001). Hikâyeler iki araştırmacı tarafından ayrı ayrı okunmuş ve tespit edilmiş olan öğeler çalışma verisi olarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın geçerlik ve güvenilirliğini artırmak için çeşitleme/üçgenleme yöntemine başvurulmuştur (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Araştırma Etiği

Bu çalışmada, veri toplama sürecinde herkese açık kaynaklardan yararlanıldığı için etik kurul onayına ihtiyaç duyulmamaktadır.

Bulgular

Bu bölümde çalışma materyalinden yapılan analizler neticesinde elde edilen sonuçlar ilgili tablolarda detaylı bir şekilde gösterilmektedir. Bulguların daha iyi anlaşılabilmesi adına kitaptan alınmış, şiddet içerikli ifadelere örnekler sunulmuştur.

Tablo 1. “Fedakâr Annem” Hikâye Kitabının Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği (%) ve Şiddet Unsurları (f) Puanları

Hikâye Kitapları	Çocuklara Seslenen Yazınsal Ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği Puanları (%)								Hikâyeler İçerisinde Geçen Şiddet Unsurları (f)						
	Tasarım Özellikleri ve Resim	Konu ve Kurgu	İzlek (Tema)	İleti	Karakter ve Kahraman	Dil ve Anlatım	Eğitsel İlkeler	Ortalama Puan (%)	Dövmek/ Saldırmak	Bağırarak/ Hakaret Etmek	Öldürmek	Alay Etmek/ Lakap Takmak	Tehdit Etmek	Ateş Etmek	Toplam (f)
Fedakâr Annem	70	75	80	77	80	72	80	76	1	1	-	1	1	-	4
Anne Sözü	70	70	70	70	77	72	78	72	1	1	-	-	-	-	2
Canım Anneciğim	70	78	77	77	80	72	80	76	1	-	-	-	-	-	1
Otobüs Yolculuğu	70	75	74	77	74	72	77	74	-	1	-	-	-	-	1
Sultanlar Sultanı	70	75	70	80	77	72	80	74	-	-	-	-	-	-	-
Tembel Ali	70	75	74	80	77	72	75	75	-	-	-	1	-	-	1

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

Tablo 1’de yer alan Fedakâr Annem kitabının içerisinde Fedakâr Annem ana hikâye olmak üzere toplam altı adet hikâye bulunmaktadır. Bu hikâyeler Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeğine göre incelendiğinde; “Fedakâr Annem (%76)”, “Anne Sözü (%72)”, “Canım Anneciğim (%76)”, “Otobüs Yolculuğu (%74)”, “Sultanlar Sultanı (%74)”, “Tembel Ali (%75)” hikâyelerinin tasarım özellikleri, konu ve kurgu, izlek, ileti, karakter ve kahraman, dil ve anlatım ve eğitsel ilkeler açısından ortalamanın üzerinde “kısmen yeterli” ve “yeterli” arasında bir değere sahip olduğu görülmektedir. Şiddet unsurları açısından incelendiğinde ise “Fedakâr Annem (f=4)”, “Anne Sözü (f=2)”, “Canım Anneciğim (f=1)”, “Otobüs Yolculuğu (f=1)”, “Sultanlar Sultanı (f=0)”, “Tembel Ali (f=1)” hikâyelerinde geçen şiddet unsurları tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre en fazla şiddet unsuru “Fedakâr Annem (f=4)” adlı hikâyede geçerken “Sultanlar Sultanı (f=0)” adlı hikâyede şiddet unsuruna hiç rastlanılmamıştır. “Fedakâr Annem” okuma kitabında belirlenen şiddet öğelerine ilişkin örnekler aşağıdaki gibidir:

“Deli, deli tepeli diye bağıryorlardı. Bazıları taş bile atıyordu” (s.13).

“Durun çocuklar diye bağırdı. Şu kadına takılanın ağzını kırarım” (s.14).

Tablo 2. “Haram Yemenin Sonu” Hikâye Kitabının Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği (%) ve Şiddet Unsurları (f)Puanları

Hikâye Kitapları	Çocuklara Seslenen Yazınsal Ya Da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği Puanları (%)								Hikâyeler İçerisinde Geçen Şiddet Unsurları (f)						
	Tasarım Resim	Konu ve Kurgu	İzlek (Tema)	İleti	Karakter ve Kahraman	Dil ve Anlatım	Eğitsel İlkeler	Ortalama Puan (%)	Dövme/Saldırmak	Bağırmak/Hakaret Etmek	Öldürmek	Alay Etmek/Lakap Takmak	Tehdit Etmek	Ateş Etmek	Toplam (f)
Haram Yemenin Sonu	70	61	65	67	65	72	53	65	-	-	-	1	1	-	2
Bizim Şükürü	70	70	57	72	78	72	70	70	-	-	-	2	-	-	2
İmparator	70	81	86	85	74	72	65	76	-	-	-	-	-	-	-
Hasta Çocuk	70	75	77	77	77	72	78	75	1	-	-	-	-	-	1
Kasabaya Gelen Panayır	70	88	80	77	78	72	81	78	-	-	-	-	-	-	-

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

Sarhoşun Pişmanlığı	70	58	54	65	66	72	70	65	-	1	-	-	-	-	1
Sünger Avcısı	70	78	80	80	80	72	81	77	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 2 'de yer alan Haram Yemenin Sonu kitabının içerisinde Haram Yemenin Sonu ana hikâye olmak üzere toplam yedi adet hikâye bulunmaktadır. Bu hikâyeler Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeğine göre incelendiğinde; "Haram Yemenin Sonu (%65)", "Bizim Şükrü (%70)", "İmparator (%76)", "Hasta Çocuk (%75)", "Kasabaya Gelen Panayır (%78)", "Sarhoşun Pişmanlığı (%65)", "Sünger Avcısı (%77)" hikâyelerinin tasarım özellikleri, konu ve kurgu, izlek, ileti, karakter ve kahraman, dil ve anlatım ve eğitsel ilkeler açısından ortalamasının üzerinde "kısmen yeterli" ile "yeterli" arasında bir değere sahip olduğu görülmektedir. Şiddet unsurları açısından incelendiğinde ise "Haram Yemenin Sonu (f=2)", "Bizim Şükrü (f=2)", "İmparator (f=0)", "Hasta Çocuk (f=1)", "Kasabaya Gelen Panayır (f=0)", "Sarhoşun Pişmanlığı (f=1)", "Sünger Avcısı (f=0)" hikâyelerinde geçen şiddet unsurları tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre en fazla şiddet unsuru "Haram Yemenin Sonu (f=2)" ve "Bizim Şükrü (f=2)" adlı hikâyelerinde geçerken "İmparator (f=0)", "Kasabaya Gelen Panayır (f=0)" ve "Sünger Avcısı (f=0)" adlı hikâyelerde şiddet unsuruna hiç rastlanılmamıştır. "Haram Yemenin Sonu" bu okuma kitabında tespit edilen şiddet içerikli unsurlar şöyle örneklenmiştir:

"Böyle ancak kurbağalar gibi derelerde yüzebilirsiniz" (s.26).

"Kemal yerde yatıyordu. Burnu kanamıştı. Orhan, Kemal'i kaldırdı ve onu niçin dövdüklerini sordu" (s.40).

Tablo 3. "İki Kardeş" Hikâye Kitabının Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği (%) ve Şiddet Unsurları (f) Puanları

Hikâye Kitapları	Çocuklara Seslenen Yazınsal Ya Da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği Puanları (%)								Hikâyeler İçerisinde Geçen Şiddet Unsurları (f)						
	Tasarım Özellikleri ve Resim	Konu ve Kurgu	İzlek (Tema)	İleti	Karakter ve Kahraman	Dil ve Anlatım	Eğitsel İlkeler	Ortalama Puan (%)	Dövme/ Saldırmak	Bağırarak/ Hakaret Etmek	Öldürmek	Alay Etmek/ Lakap Takmak	Tehdit Etmek	Ateş Etmek	Toplam (f)
İki Kardeş	70	65	77	80	70	72	80	73	-	-	-	1	-	-	1
Aslan Çocuk	70	75	74	70	66	72	65	70	-	-	1	-	-	-	1
Babamın Balıkları	70	78	77	80	80	72	71	75	1	2	1	-	1	-	5

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

Balıkçının Oğlu	70	78	74	80	77	72	71	75	-	-	-	-	-	-	-
Damlaya Damlaya Göl Olur	70	75	68	86	77	72	77	75	-	-	-	1	1	-	2
Papağan Nuri	70	78	74	80	80	72	71	75	1	-	-	2	1	-	4

Tablo 3'te yer alan İki Kardeş kitabının içerisinde İki Kardeş ana hikâye olmak üzere toplam yedi adet hikâye bulunmaktadır. Bu hikâyeler Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeğine göre incelendiğinde; “İki Kardeş (%73)”, “Aslan Çocuk (%70)”, “Babamın Balıkları (%75)”, “Balıkçının Oğlu (%75)”, “Damlaya Damlaya Göl Olur (%75)”, “Papağan Nuri (%75)” hikâyelerinin tasarım özellikleri, konu ve kurgu, izlek, ileti, karakter ve kahraman, dil ve anlatım ve eğitsel ilkeler açısından ortalamanın üzerinde “kısmen yeterli” ve “yeterli” arasında bir değere sahip olduğu görülmektedir. Şiddet unsurları açısından incelendiğinde ise “İki Kardeş (f=1)”, “Aslan Çocuk (f=1)”, “Babamın Balıkları (f=5)”, “Balıkçının Oğlu (f=0)”, “Damlaya Damlaya Göl Olur (f=2)”, “Papağan Nuri (f=4)” hikâyelerinde geçen şiddet unsurları tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre en fazla şiddet unsuru “Babamın Balıkları (f=5)” adlı hikâyede geçerken “Balıkçının Oğlu (f=0)” adlı hikâyede şiddet unsuruna hiç rastlanılmamıştır. “İki Kardeş” okuma kitabında belirlenen şiddet içeren unsurlara ilişkin örnekler aşağıda sıralanmıştır:

“Hiçbir şey söylemesine fırsat vermeden bir tokat patlattı Ömer'e” (s.22).

“Eğer babama söylemeye kalkarsan, saçlarını yolarım” (s.46).

“Sınıfta Nuri diye çağıran pek yoktu onu. Papağan derlerdi sadece” (s.53).

Tablo 4. “Memleketim” Hikâye Kitabının Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği (%) ve Şiddet Unsurları (f) Puanları

Hikâye Kitapları	Çocuklara Seslenen Yazınsal Ya Da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği Puanları (%)							Hikâyeler İçerisinde Geçen Şiddet Unsurları (f)							
	Tasarım Özellikleri ve Resim	Konu ve Kurgu	İzlek (Tema)	İleti	Karakter ve Kahraman	Dil ve Anlatım	Eğitsel İlkeler	Ortalama Puan (%)	Dövmek/ Saldırmak	Bağırarak/ Hakaret Etmek	Öldürmek	Alay Etmek/ Lakap Takmak	Tehdit Etmek	Ateş Etmek	Toplam (f)
Memleketim	70	78	83	80	80	72	80	78	-	-	-	-	-	-	-
Arkadaşım Fatih	70	75	77	86	77	72	73	76	-	-	-	1	-	-	1

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

Benekli Atın Ruhü	70	80	83	80	80	72	73	77	-	-	-	-	-	-	-
Balıkçıların Kralı	70	80	74	80	89	72	73	77	-	-	-	-	-	-	-
Büyük Yangın	70	69	80	86	78	72	80	76	1	1	-	-	-	-	2
Kartopu	70	80	77	80	78	72	80	77	-	-	-	-	-	-	-
Sünnet Düğünü	70	75	80	80	80	72	81	77	-	-	-	-	-	-	-
Hızlı Sami'nin Yıldırım'ı	70	78	77	80	78	72	80	76	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 4 'te yer alan Memleketim kitabının içerisinde Memleketim ana hikâye olmak üzere toplam sekiz adet hikâye bulunmaktadır. Bu hikâyeler Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeğine göre incelendiğinde; “Memleketim (%78)”, “Arkadaşım Fatih (%76)”, “Benekli Atın Ruhü (%77)”, “Balıkçıların Kralı (%77)”, “Büyük Yangın (%76)”, “Kartopu (%77)”, “Sünnet Düğünü (%77)” ve “Hızlı Sami'nin Yıldırım'ı (%76)” hikâyelerinin tasarım özellikleri, konu ve kurgu, izlek, ileti, karakter ve kahraman, dil ve anlatım ve eğitsel ilkeler açısından ortalamanın üzerinde “kısmen yeterli” ve “yeterli” arasında bir değere sahip olduğu görülmektedir. Şiddet unsurları açısından incelendiğinde ise “Memleketim (f=0)”, “Arkadaşım Fatih (f=1)”, “Benekli Atın Ruhü (f=0)”, “Balıkçıların Kralı (f=0)”, “Büyük Yangın (f=2)”, “Kartopu (f=0)”, “Sünnet Düğünü (f=0)” ve “Hızlı Sami'nin Yıldırım'ı (f=0)” hikâyelerinde geçen şiddet unsurları tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre en fazla şiddet unsuru “Büyük Yangın (f=2)” adlı hikâyede geçerken “Memleketim (f=0)”, “Benekli Atın Ruhü (f=0)”, “Balıkçıların Kralı (f=0)”, “Kartopu (f=0)”, “Sünnet Düğünü (f=0)” ve “Hızlı Sami'nin Yıldırım'ı (f=0)” adlı hikâyelerde şiddet unsuruna hiç rastlanılmamıştır. “Memleketim” okuma kitabında belirlenen şiddet içeren unsurlara ilişkin örnekler aşağıda sıralanmıştır:

“Küçümseyerek, alay eder ifadelerle baktılar Mustafa'ya” (s.13).

“Bir keresinde Mücahit'i yakalamış, adam akıllı dövmüştü” (s.38).

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

Tablo 5. “Zengin Olan Dilenci” Hikâye Kitabının Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği (%) ve Şiddet Unsurları (f)Puanları

Hikâye Kitapları	Çocuklara Seslenen Yazınsal Ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği Puanları (%)							Hikayeler İçerisinde Geçen Şiddet Unsurları (f)							
	Tasarım Özellikleri ve Resim	Konu ve Kurgu	İzlek (Tema)	İleti	Karakter ve Kahraman	Dil ve Anlatım	Eğitsel İlkeler	Ortalama Puan (%)	Dövmek/ Saldırmak	Bağırarak/ Hakaret Etmek	Öldürmek	Alay Etmek/ Lakap Takmak	Tehdit Etmek	Ateş Etmek	Toplam (f)
Zengin Olan Dilenci	70	78	64	80	77	72	73	73	1	1	-	-	-	-	2
Bayram Hediyesi	70	75	68	67	78	72	80	73	-	-	-	-	-	-	-
Bugünün İşini Yarına Bırakma	70	75	68	77	77	72	80	74	-	-	-	-	-	-	-
Şişko Tekin	70	78	68	77	80	72	77	75	-	-	-	1	-	-	1
Memiş'in Rüyası	70	78	77	77	78	72	77	76	-	-	-	-	-	-	-
Seyyar Satıcının Oğlu	70	75	68	80	77	72	73	74	1	1	-	-	-	-	2
Şampiyon	70	80	77	80	77	72	80	77	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 5’te yer alan Zengin Olan Dilenci kitabının içerisinde Zengin Olan Dilenci ana hikâye olmak üzere toplam yedi adet hikâye bulunmaktadır. Bu hikayeler Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeğine göre incelendiğinde; “Zengin Olan Dilenci (%73)”, “Bayram Hediyesi (%73)”, “Bugünün İşini Yarına Bırakma (%74)”, “Şişko Tekin (%75)”, “Memiş’in Rüyası (%76)”, “Seyyar Satıcının Oğlu (%74)” ve “Şampiyon (%77)” hikayelerinin tasarım özellikleri, konu ve kurgu, izlek, ileti, karakter ve kahraman, dil ve anlatım ve eğitsel ilkeler açısından ortalamadan üzerinde “kısmen yeterli” ve “yeterli” arasında bir değere sahip olduğu görülmektedir. Şiddet unsurları açısından incelendiğinde ise “Zengin Olan Dilenci (f=2)”, “Bayram Hediyesi (f=0)”, “Bugünün İşini Yarına Bırakma (f=0)”, “Şişko Tekin (f=1)”, “Memiş’in Rüyası (f=0)”, “Seyyar Satıcının Oğlu (f=2)” ve “Şampiyon (f=0)” hikayelerinde geçen şiddet unsurları tespit edilmiştir. Bu bulgulara göre en fazla şiddet unsuru “Zengin Olan Dilenci (f=2)” adlı hikâyede geçerken “Bayram Hediyesi (f=0)”, “Bugünün İşini Yarına Bırakma (f=0)”, “Memiş’in Rüyası (f=0)” ve “Şampiyon (f=0)” adlı hikayelerde şiddet unsuruna hiç

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

rastlanılmamıştır. “Zengin Olan Dilenci” adlı okuma kitabında belirlenen şiddet unsurlarına ilişkin örnekler şu şekildedir:

“Sebepli sebepsiz Ali’yi döver, bu yetmezmiş gibi kötü sözler söylerdi” (s.6).

“Yine bir kusur buluyor, sopasını kaptığı gibi çocuğun üstüne yürüyordu. Kime kırsa huncunu Ali’den alıyordu” (s.7).

“Oldukça tombuldu. Arkadaşları ona Şişko Tekin derlerdi” (s.34).

Tablo 6. “Karıncalar Savaşı” Hikâye Kitabının Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği (%) ve Şiddet Unsurları (f) Puanları

Hikâye Kitapları	Çocuklara Seslenen Yazınsal Ya Da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği Puanları (%)								Hikayeler İçerisinde Geçen Şiddet Unsurları (f)						
	Tasarım Özellikleri ve Resim	Konu ve Kurgu	İzlek (Tema)	İleti	Karakter ve Kahraman	Dil ve Anlatım	Eğitsel İlkeler	Ortalama Puan (%)	Dövmek/ Saldırmak	Bağırarak/ Hakaret Etmek	Öldürmek	Alay Etmek/ Lakap Takmak	Tehdit Etmek	Ateş Etmek	Toplam (f)
Karıncalar Savaşı	70	70	74	70	74	72	65	71	3	3	2	3	2	-	13

Tablo 6 incelendiğinde Karıncalar Savaşı adlı kitabın Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeğine göre (%71) kitabın tasarım özellikleri, konu ve kurgu, izlek, ileti, karakter ve kahraman, dil ve anlatım ve eğitsel ilkeler açısından ortalamasının üzerinde “kısmen yeterli” ve “yeterli” arasında bir değere sahip olduğu görülmektedir. Şiddet unsurları açısından incelendiğinde ise (f=13) kitabında geçen şiddet unsurları tespit edilmiştir. “Karıncalar Savaşı” okuma kitabında belirlenen şiddet unsurlarına ilişkin örnekler aşağıda sıralanmıştır:

“İncecik tüylerini aralayıp bacağına baktım. Neredeyse koptu kopacaktı. Sadece bir deri tutuyordu” (s.42).

“Öldür ne duruyorsun. Diye bağırdım” (s.48).

“Yavaş yürüsene be küçük budala” (s.51).

Tablo 7. “Köy Çocuğu” Hikâye Kitabının Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği (%) ve Şiddet Unsurları (f) Puanları

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

Hikâye Kitapları	Çocuklara Seslenen Yazınsal Ya Da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği Puanları (%)								Hikâyeler İçerisinde Geçen Şiddet Unsurları (f)						
	Tasarım Özellikleri ve Resim	Konu ve Kurgu	İzlek (Tema)	İleti	Karakter ve Kahraman	Dil ve Anlatım	Eğitsel İlkeler	Ortalama Puan (%)	Dövme/Saldırmak	Bağırarak/Hakaret Etmek	Öldürmek	Alay Etmek/Lakap Takmak	Tehdit Etmek	Ateş Etmek	Toplam (f)
Köy Çocuğu	70	81	77	77	78	72	80	76	-	-	-	2	-	-	2

Tablo 7 incelendiğinde Köy Çocuğu adlı kitabın Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeğine göre (%76) kitabın tasarım özellikleri, konu ve kurgu, izlek, ileti, karakter ve kahraman, dil ve anlatım ve eğitsel ilkeler açısından ortalamanın üzerinde “kısmen yeterli” ve “yeterli” arasında bir değere sahip olduğu görülmektedir. Şiddet unsurları açısından incelendiğinde ise (f=2) kitabında geçen şiddet unsurları tespit edilmiştir. “Köy Çocuğu” okuma kitabında belirlenen şiddet içeren unsurlara ilişkin örnekler aşağıda sıralanmıştır:

“Baksana köylüler geldi. Köylülere bakın çocuklar” (s.113).

Tablo 8. “Küçük Kahraman” Hikâye Kitabının Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği (%) ve Şiddet Unsurları (f) Puanları

Hikâye Kitapları	Çocuklara Seslenen Yazınsal Ya Da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği Puanları (%)								Hikâyeler İçerisinde Geçen Şiddet Unsurları (f)						
	Tasarım Özellikleri ve Resim	Konu ve Kurgu	İzlek (Tema)	İleti	Karakter ve Kahraman	Dil ve Anlatım	Eğitsel İlkeler	Ortalama Puan (%)	Dövme/Saldırmak	Bağırarak/Hakaret Etmek	Öldürmek	Alay Etmek/Lakap Takmak	Tehdit Etmek	Ateş Etmek	Toplam (f)
Küçük Kahraman	70	70	80	85	77	72	65	74	12	5	1	-	2	3	23

Tablo 8 incelendiğinde Küçük Kahraman adlı kitabın Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeğine göre (%74) kitabın tasarım özellikleri, konu ve kurgu, izlek, ileti, karakter ve kahraman, dil ve anlatım ve eğitsel ilkeler açısından ortalamanın üzerinde “kısmen yeterli” ve “yeterli” arasında bir değere sahip olduğu görülmektedir. Şiddet unsurları açısından incelendiğinde ise (f=23) kitabında geçen şiddet unsurları

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

tespit edilmiştir. “Küçük Kahraman” okuma kitabında belirlenen şiddet içeren unsurlara ilişkin örnekler aşağıda sıralanmıştır:

“Çocuklar dövülüyor, masum kadınlar zevk için süngüleniyordu” (s.26).

“Ancak aldıkları birkaç küfürle birkaç tekme olurdu sadece” (s.26).

“Kırbacını titreterek havaya kaldırdı. Son hız yaşlı Sadık Ağa'nın beline indirdi” (s.32).

“Yine pis pis sırttı. Elini şiddetle kaldırıp Hasan Emmi'nin yüzüne bir tokat indirdi” (s.105).

Tablo 9. “Tuhaf Çocuk” Hikâye Kitabının Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği (%) ve Şiddet Unsurları (f) Puanları

Hikâye Kitapları	Çocuklara Seslenen Yazınsal Ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği Puanları (%)							Hikayeler İçerisinde Geçen Şiddet Unsurları (f)							
	Tasarım Özellikleri ve Resim	Konu ve Kurgu	İzlek (Tema)	İleti	Karakter ve Kahraman	Dil ve Anlatım	Eğitsel İlkeler	Ortalama Puan (%)	Dövmek/ Saldırmak	Bağırarak/ Hakaret Etmek	Öldürmek	Alay Etmek/Lakap Takmak	Tehdit Etmek	Ateş Etmek	Toplam (f)
Tuhaf Çocuk	70	69	77	65	60	72	57	67	6	3	3	1	-	-	13

Tablo 9 incelendiğinde Tuhaf Çocuk adlı kitabın Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeğine göre (%67) kitabın tasarım özellikleri, konu ve kurgu, izlek, ileti, karakter ve kahraman, dil ve anlatım ve eğitsel ilkeler açısından ortalamanın üzerinde “kısmen yeterli” değerine yakın olduğu görülmektedir. Şiddet unsurları açısından incelendiğinde ise (f=13) kitabında geçen şiddet unsurları tespit edilmiştir. “Tuhaf Çocuk” okuma kitabında belirlenen şiddet içeren unsurlara ilişkin örnekler aşağıda sıralanmıştır:

“Her tarafı testere ile kesilmiş gibi hissettiren acılara rağmen yüzünü bile buruşturmuyordu” (s.16).

“Hançeri kırıldığı zaman yumruklarıyla iş görmeye başladı. Vurduğunu deviriyordu” (s.46).

“Evleri ateşe verin, diye emretti” (s.54).

Tablo 10. “Uzay Çocuğu” Hikâye Kitabının Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği (%) ve Şiddet Unsurları (f) Puanları

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

Hikâye Kitabı	Çocuklara Seslenen Yazınsal Ya Da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği Puanları (%)								Hikayeler İçerisinde Geçen Şiddet Unsurları (f)						
Uzay Çocuğu	Tasarım Özellikleri ve Resim	Konu ve Kurgu	İzlek (Tema)	İleti	Karakter ve Kahraman	Dil ve Anlatım	Eğitsel İlkeler	Ortalama Puan (%)	Dövmek/ Saldırmak	Bağırarak/ Hakaret Etmek	Öldürmek	Alay Etmek/ Lakap Takmak	Tehdit Etmek	Ateş Etmek	Toplam (f)
	70	69	71	60	66	72	57	66	-	-	-	-	-	-	-

Tablo 10 incelendiğinde Uzay Çocuğu adlı kitabın Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeğine göre (%66) kitabın tasarım özellikleri, konu ve kurgu, izlek, ileti, karakter ve kahraman, dil ve anlatım ve eğitsel ilkeler açısından ortalamanın üzerinde “kısmen yeterli” değerine yakın olduğu görülmektedir. Şiddet unsurları açısından incelendiğinde ise (f=0) kitabında şiddet unsuruna rastlanılmamıştır.

Tablo 11. “Yetim Çocuk” Hikâye Kitabının Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği (%) ve Şiddet Unsurları (f) Puanları

Hikâye Kitabı	Çocuklara Seslenen Yazınsal Ya Da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeği Puanları (%)								Hikayeler İçerisinde Geçen Şiddet Unsurları (f)						
Yetim Çocuk	Tasarım Özellikleri ve Resim	Konu ve Kurgu	İzlek (Tema)	İleti	Karakter ve Kahraman	Dil ve Anlatım	Eğitsel İlkeler	Ortalama Puan (%)	Dövmek/ Saldırmak	Bağırarak/ Hakaret Etmek	Öldürmek	Alay Etmek/ Lakap Takmak	Tehdit Etmek	Ateş Etmek	Toplam (f)
	70	43	57	62	65	72	40	58	11	2	-	5	5	2	25

Tablo 11 incelendiğinde Yetim Çocuk adlı kitabın Çocuklara Seslenen Yazınsal ya da Öğretici Kitapları Değerlendirme Ölçeğine göre (%66) kitabın tasarım özellikleri, konu ve kurgu, izlek, ileti, karakter ve kahraman, dil ve anlatım ve eğitsel ilkeler açısından ortalamanın altında “kısmen yeterli” değerine yakın olduğu görülmektedir. Şiddet unsurları açısından incelendiğinde ise (f=25) kitabında geçen şiddet unsurları tespit edilmiştir. “Yetim Çocuk” okuma kitabında belirlenen şiddet içeren unsurlara ilişkin örnekler aşağıda sıralanmıştır:

“Sadece bir tokat attı suratına. Sonra pişman oldu ama vurdu işte. Kendini tutamayıp vurdu” (s.14).

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

“Babası çok öfkeliydi. Belinden kemerini çıkarmaya başlamıştı bile. Kemerin ilk darbesi çok kötü yaktı belini; yine sendeledi. Sendelerken ikincisi indi” (s.48).

“İlk günlerde sadece babası dövüyordu. Son günlerde Şefika Hanım da dövmeye başlamıştı. “Dayak cennetten çıkma! Seni döve döve adam edeceğim!” diyerek dövüyordu” (s.58).

“Kemerini ısıklayarak kalktı ve ilk darbe yüzüne indi. Yanağı boydan boya yarıldı. Dudaklarından sızan kana yanağından akan kan karıştı” (s.66).

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma sonuçlarına göre incelenen hikâye kitaplarının tasarım özellikleri ve resimlerinin, konu ve kurgularının, izleklerinin (tema), karakter ve kahramanlarının, dil ve anlatımlarının, eğitsel ilkelerinin genel olarak ortalamanın altında ortalamaya yakın bir aralıkta yer aldığı tespit edilmiştir. 11 hikâye kitabında yer alan 41 hikâyede toplam 112 şiddet ögesi belirlenmiştir. Bu hikâye kitaplarında en sık rastlanan şiddet türleri fiziksel ve sözel şiddet olarak saptanmıştır.

Hikâye kitaplarında frekans değeri en yüksek şiddet unsurunun “dövmek/saldırmak (f=41)” olduğu, bu sıralamayı “bağırarak/hakaret etmek (f=22)” ve “alay etmek/lakap takmak (f=22)” şiddet unsurlarının takip ettiği; frekans değeri en düşük şiddet unsurunun ise “ateş etmek (f=5)” olduğu görülmüştür. Kara (2007) çalışmasında fantastik çocuk kitaplarında şiddet öğelerinin imge olarak sunulduğunu ve bu yolla şiddetin hem gizlendiğini hem de normalleştirildiğini ele almaktadır. Şiddetin doğrudan gösterilmemesine rağmen, metinlerde ve görsellerde kullanılan imgeler aracılığıyla okuyucunun bilinçaltına yerleştirildiğini ve bu durumun çocukların algısında şiddeti imge ile özdeşleştirdiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, bazı masallarda kahramanların sorunları şiddet yoluyla çözümlerinin çocuklara şiddeti bir çözüm yöntemi olarak sunabileceğini ve bu durumun çocuklar üzerinde olumsuz etkilere yol açabileceği belirtilmektedir.

Aktaş ve Uzuner Yurt (2016) tarafından yapılan “Çocuk Edebiyatı Açısından Ömer Seyfettin’in Hikâyelerinde ‘Çocuğa Göre’ Olmayan Unsurlar” isimli çalışmada incelenen hikâyelerde; savaş, ölüm, şiddet, karamsarlık, pişmanlık, cinsellik, ötekileştirme, ırk ve cinsiyet ayrımcılığı gibi olumsuz unsurların yer aldığı tespit edilmiştir. Lelli (2010)’de çalışmasında, çocuk edebiyatı dersi ile öğretmen adaylarının aile içi şiddet konusundaki farkındalıklarının arttığını ve öğrencilerinin davranışlarındaki aile içi şiddet belirtilerini tanıma becerileri noktasında daha bilinçli hale geldiklerini ortaya koymuştur.

Yılmaz ve Destegüloğlu (2019) tarafından 15 farklı yazarın 15 çocuk kitabının incelendiği çalışmada; çocuk kitaplarında şiddete uğrayan karakterlerin çoğunluğu çocuklar ve kadınlar olurken, şiddeti uygulayan karakterlerin ise genellikle erkek olduğu belirlenmiştir. Aynı zamanda, çocuk karakterlerin sadece yetişkinler tarafından değil, akranları tarafından da şiddete maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır. Öte yandan, otorite figürleri sıklıkla şiddetin merkezinde yer aldığı ve şiddet eylemlerinin, statü ve otorite inşasıyla ilişkilendirildiği tespit edilmiştir.

Alan yazın incelendiğinde çocuk edebiyatındaki şiddet, olumsuz içerikler ve çocuklara uygun olmayan unsurlar üzerine birçok araştırmanın olduğu görülmektedir. Bu çalışmalar, çocuk edebiyatı eserlerinin nitelik ve içerik özellikleri açısından incelendiğini göstermektedir. Çoğunlukla eser analizi yöntemiyle yapılan çalışmalarda, birçok çocuk edebiyatı eserinin hedef yaş grubuna uygun olmayan unsurlar içerdiği ve çocuk edebiyatının temel özellikleri bağlamında sorunlar taşıdığı belirlenmiştir. Bu bulgular, çocuk edebiyatı adı altında yer alan olan birçok eserin aslında çocukların gelişimine uygun olmadığını ortaya koymaktadır.

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

Araştırmada incelenmiş olan 11 hikaye kitabı tasarım ve resim özellikleri (boyut, kapak ve cilt, kağıt, harf, sayfa düzeni, resimler) açısından değerlendirildiğinde; kitaplarda 2. hamurdan yapılmış kağıdın kullanıldığı, kitap isimleriyle kapak resimlerinin uyumuna dikkat edildiği, kapakların tasarımının çocuğun dikkatini çekecek şekilde olduğu ve çocuğu kitap içeriğine dair düşsel bir hazırlığa yönlendirdiği, zemin ve yazı renkleri arasında oluşturulan zıtlığın kaliteli bir okuma alanı oluşturduğu, sayfaların okuyucunun okuma sürecini destekleyecek şekilde düzenli ve uyumlu bir biçimde yerleştirildiği, kitaplardaki resimlerin metinde anlatılanları görsel olarak tamamladığı ancak bazen resimlerin metindeki bazı detayları içermediği görülmektedir.

İncelenen hikayelere konu kurgu ve tema açısından bakıldığında; hikayelerde sıklıkla günlük hayatla bağlantılı konuların işlendiği, konuların yardımlaşma, çaba, merak, özgürlük gibi değerlerle bireysel gelişime katkı sağladığı; dışlanma, küçümseme, dostluk gibi konularla da çocukların sosyal uyumunu pekiştirmeye yönelik olduğu görülmektedir. İncelenen bu kitapların, çocukların zengin hayal güçlerine ve farklı beklentilerine hitap eden, bilim kurgudan fantastik öğelere kadar uzanan bir içerik yelpazesine sahip olduğu tespit edilmiştir. Kurgulamada hareket unsurunun ön planda olması okuyucunun merakının ve ilgisinin devam etmesini sağlamıştır. Bazı hikayelerdeki konuların şiddet unsurlarını yoğun olarak içermesinden dolayı konunun ve kurgunun çocuğa görelikten uzaklaştığı görülmüştür. Hikayelerde tema, konu ve kurgu arasındaki güçlü ilişkinin soyut kavramları çocukların anlayabileceği somut hikayelere dönüştürmesine olanak sağladığı, hikayelerin çocukların hayal gücünü, duygularını ve algılarını harekete geçirerek, onlara zengin yaşantılar kazandırmak için tasarlandığı anlaşılmaktadır.

İleti açısından hikayelere bakıldığında; genel olarak iletilerin çocukların yaş, gelişim düzeyleri ve anlayış kapasiteleri göz önünde bulundurularak seçildiği görülmektedir. İletilerin çocukların olumlu davranışlarını, düşünme, sorgulama, duygularını tanıma ve ifade etme, çözüm üretme becerilerini geliştirmesine, farklı kültürleri, farklı yaşam tarzlarını benimsemelerine, hayal güçlerini ve yaratıcılıklarını, öz güvenlerini ve empati yapma yeteneklerini desteklemeye yönelik oluşturulduğu görülmektedir.

Hikayeler karakter ve kahraman açısından incelendiğinde hikayelerin genelinde ana kahramanın çocuklardan oluştuğu görülmüştür. Kahramanın çocuklardan seçilmiş olması okuyucuların kahramanlarla özdeşim kurmasını kolaylaştırır. Karakterlerin küçük görünen ancak büyük işler başardığı durumlar, okuyucularda özgüven kazandırıcı etkiler oluşturmaktadır. Bazı hikayelerin kahramanlarının hayvan olması hayvanların insana özgü davranışlarda bulunması, düşünle gerçeği iç içe yaşayan çocuklara tanıdık bir dünyanın kapılarını aralamıştır. Hikayelerdeki kahraman sayısının azlığının, ilginin ana kahramana yönelmesini sağladığı görülmüştür. Bazı hikayelerde kahramanların abartı güçlere ve özelliklere sahip olduğu tespit edilmiştir.

Dil ve anlatım yönünden hikayeler değerlendirildiğinde genel olarak birinci kişi ağızından anlatım yapıldığı, kullanılan cümlelerin kurallı ve kısa cümleler olduğu, öyküleyici anlatımın ön planda tutulduğu, hedef kitlenin gelişim özelliklerine dikkat edilerek günlük hayatta kullandığımız açık ve anlaşılır sözcüklerin kullanıldığı, Türkçenin anlatım gücü ve zenginliğinden faydalanılarak benzetmelere ve ikilemelere yer verildiği görülmüştür.

Hikayeler eğitsel iletiler açısından incelendiğinde çocuğun ahlaki değerlerinin, empati ve duyarlılığının, hoşgörülü olmasının, girişimcilik, benlik duygusunun ve yaratıcılığın genel olarak desteklendiği görülmekle birlikte yer yer şiddet ve kaba gücün sorun çözme yöntemi olarak kullanıldığı tespit edilmiştir.

Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgular ve sonuçlar doğrultusunda öğretmenler, aileler ve yayınevi için verilebilecek öneriler:

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

- Çocuklara okuma sevgisini aşılama, okuma alışkanlığı kazandırmada ve onların bilinçli birer okuyucu olmalarında tartışmasız aileler ve öğretmenler önemli bir rol üstlenmektedir. Bu bağlamda çocuklara kitap seçerken öğretmenlerin ve ailelerin çocuk kitaplarında bulunması gereken özellikleri bilmeleri ve çocuğa görelilik ilkesine göre hareket etmeleri noktasında uzmanlar tarafından öğretmenlere ve ailelere seminer ve konferans düzenlenebilir.
- Yayınevleri çocuklar için basılacak olan kitapların içerikleri ile ilgili hassasiyet göstermeli ve çocuğa görelilik ilkesinin dışında kalan kitapların basılmasını engellemelidirler. Çocuk kitaplarında yer alan resimler, renklerin psikolojik etkisini göz önünde bulundurarak canlı ve konuyu net bir şekilde ifade edecek biçimde tasarlanmalıdır. Kitapların daha uzun ömürlü olması adına, yırtılma ve yıpranmaya karşı dirençli birinci hamur kâğıt kullanımı tercih edilmelidir. Ayrıca, hikâye kitaplarındaki temalar ve kurgular, hedef kitlenin psikolojik yapısına ve olayları algılama şekillerine uygun şekilde düzenlenmelidir.

Kaynakça

- Akal, A. (2003). Bir yazar gözüyle çocuk kitaplarındaki şiddet. *Çocuk ve Aile Dergisi*, 12(4), 15-17.
- Akaroğlu, G., & Kuduz, B. (2022). Çocuk gelişimi bölümü öğrencilerinin 3-4 yaş çocukları için çocuğa uygunluk ilkesi doğrultusunda seçtikleri kitapların seçilen yaş grubu tarafından değerlendirilmesi. *EKEV Akademi Dergisi* (90), 247-265.
- Aktaş, E., & Uzuner Yurt, S. (2016). The factors being not "proper for child" in the stories of ömer seyfettin in terms of children' literature. *International Online Journal of Educational Sciences*, 9(1), 207-223.
- Avcı, N., Dağlıoğlu, H. E., & Kanak, M. (2018). Çocuk edebiyatı ve şiddet. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 43(194), 87-102.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri* (25. baskı). PEGEM Akademi. <https://doi.org/10.14527/9789944919289>.
- Dağlıoğlu, H., & Çamlıbel Çakmak, Ö. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayımlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 510-534.
- Dursun, Y. (2011). Şiddetin izini sürmek: şiddet nedir? *Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi*, (12), 1-18.
- Fırat, H. (2012). Çocuk edebiyatının Türkçe eğitimindeki yeri: Biyografi örneği. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 44-56.
- Gönen, M., & Veziroğlu, M. (2015). *Çocuk Edebiyatının Genel Özellikleri*. Mübeccel Gönen (Ed.), Çocuk Edebiyatı (2.Baskı, s. 1-13). Ankara: Eğiten.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. *Handbook of qualitative research*, 2(105), 163-194.
- Güleryüz, H. (2003). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. (2. basım). Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Güneri Yöyen, E. (2017). Şiddet türleri ve kişilik özellikleri. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi*, 1(1), 35-50.
- Güneş, A. (2015). *Lise Öğrencilerinin Şiddet ve Değer Eğilimlerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi (Rize İli Örneği)*. Doktora tezi, Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sivas.
- Güzelkçük, Ş., & Türkyılmaz, M. (2020). Masal kitaplarında yer alan korku ve şiddet öğeleri. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(3), 859-878.
- Kara, Ş. (2007). Fantastik çocuk kitaplarında uzamın imgesel işlevi ve şiddet. *Çankaya University, Journal of Arts and Sciences*, 7, 61-72.
- Klenke, K. (2016). *Qualitative research in the study of leadership*. Emerald Group Publishing Limited.
- Lelli, C. M. (2010). *Incorporating Domestic Violence Awareness Through an Undergraduate Reading Course Focused on Children's Literature*. Online Submission, Ed.D. Dissertation, Widener University.
- Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa: Ezgi.

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

- Obi C. R., Alhassan, A., & Osuji, U.S. (2010). *Children's Literature*. Nigeria: National Open University of Nigeria.
- Oğuzkan, E. (2013). *Çocuk Edebiyatı*. Anı Yayıncılık.
- Öğülmüş, S. (2007). *Okullarda Şiddet ve Önlenmesi*. S. Gelbal. (Ed.). İçinde, Okullarda Şiddetin önlenmesi: Mevcut uygulamalar ve sonuçları (ss. 25-48). Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayınları.
- Sever, S. (2013). *Çocuk ve Edebiyat* (7. Baskı). İzmir: Tudem.
- Sever, S. (2018). *Sanatsal Uyarılarla Dil Öğretimi*. Ankara: Tudem Yayıncılık.
- Şimşek, T. (2002). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Rengarenk Yayınları.
- Şimşek, T., & Yakar, H. (2016). Çocuk edebiyatında dil ve anlatım. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 14(2), 13-29.
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. A. (2001). *Sözel, Yazılı ve Diğer Materyaller İçin İçerik Analizi Ve Uygulama Örnekleri*. İstanbul: Epsilon.
- Temizyürek, F. (2014). Çocuk Edebiyatı Öğretimi Üzerine. *Türk Dili Dergisi, Çocuk ve İlk Gençlik Edebiyatı Özel Sayısı*, 301.
- World Health Organization. (2002). *World report on violence and health*. Retrieved From http://www5.who.int/violence_injury_prevention/download.cfm?id=0000000582. in 07.04.2024.
- Yalçın, A., & Aytas, G. (2011). *Çocuk Edebiyatı* (5. baskı). Ankara: Akçağ.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, O., & Destegüloğlu, B. (2019). Çocuk kitaplarına yansıyan şiddet. *İlköğretim Online*, 18(3), 1099-1112.
- Zengin, A. Y., & Zengin, N. (2009). *Eğitim Fakülteleri İçin Çocuk Edebiyatı* (5. Baskı). İstanbul: Truva.

Extended

The problem statement of this research is determined as "How are the characteristics of storybooks at the 4th grade level of primary school that should be found in works of children's literature and the situation of literary works containing elements of violence?". Document analysis, one of the qualitative research techniques, was used in this study, which aims to examine values education stories in terms of the features that should be found in works of children's literature and the elements of violence. The population of the study consists of primary school children's books and the sample consists of 11 books selected by purposeful sampling method. Within the scope of the research, a total of 41 stories in these books were analyzed. In qualitative studies, situations that are predicted to provide rich data for detailed analysis are determined through purposive sampling.

In the study, the "Scale for Evaluating Literary or Instructive Books for Children" developed by Sever (2018) and the "Violence Elements Determination Form" developed by the researchers were used as data collection tools. The scale used to evaluate children's books consists of seven main sections: "Design Features and Illustration, Subject and Fiction, Theme, Character and Hero, Language and Expression, Message, Educational Principles" and includes 81 items in total. However, since the 9th, 10th and 11th items of the Language and Expression section are specific to children's poems, these items were excluded from the evaluation and the scale was applied with 79 items. The scale is a five-point Likert-type scale, and the scoring scheme is organized as "very good" (5), "adequate" (4), "partially adequate" (3), "inadequate" (2), "very inadequate" (1). The Elements of Violence Identification Form includes the elements of "beating/attacking, shouting/insulting, killing, mocking/mockery, threatening and shooting".

According to the results of the research, it was determined that the design features and illustrations, subject matter and fiction, themes, characters and heroes, language and expression, and educational principles of the storybooks examined were generally in a range below the average and close to the average. A total of 112 elements of violence

Uluslararası Türk Kültür Coğrafyasında Sosyal Bilimler Dergisi (TURKSOSBİLDER) Cilt 09, Sayı 01 2024, Sayfa 1-22

İlkokul 4. Sınıf Düzeyindeki Hikâye Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Yapıtlarında Bulunması Gereken Özelliklerin ve Şiddet Unsurlarının Değerlendirilmesi

Şafak KAMAN -Ülkühan ŞAHİN

were identified in 41 stories in 11 storybooks. The most common types of violence in these storybooks were physical and verbal violence. It was observed that "beating/attacking (f=41)" was the element of violence with the highest frequency value in the storybooks, followed by "shouting/insulting (f=22)" and "mocking/mock (f=22)"; the element of violence with the lowest frequency value was "shooting (f=5)".

When the 11 storybooks examined in the study were evaluated in terms of design and picture features (size, cover and binding, paper, lettering, page layout, pictures), it was found that the books used 2nd pulp paper was used in the books, attention was paid to the harmony of the book titles and cover illustrations, the design of the covers was in a way to attract the attention of the child and direct the child to an imaginative preparation for the content of the book, the contrast between the colors of the background and the text created a quality reading area, the pages were placed in an orderly and harmonious manner to support the reader's reading process, the pictures in the books visually complemented the text, but sometimes the pictures did not include some details in the text.

When the analyzed stories are examined in terms of subject, fiction and theme, it is seen that the stories frequently deal with topics related to daily life, that the topics contribute to individual development with values such as cooperation, effort, curiosity and freedom, and that they aim to reinforce children's social cohesion with topics such as exclusion, contempt and friendship. When the stories are analyzed in terms of messages, it is seen that the messages are generally selected by taking into consideration the age, developmental level and understanding capacities of children.

When the stories were analyzed in terms of characters and heroes, it was seen that the main protagonists were children. When the stories are evaluated in terms of language and expression, it is seen that the narration is generally in the first person, the sentences used are regular and short sentences, narrative narration is prioritized, clear and understandable words that we use in daily life are used by paying attention to the developmental characteristics of the target audience, and similes and dilemmas are used by making use of the expressive power and richness of Turkish. When the stories are analyzed in terms of educational messages, it is seen that the child's moral values, empathy and sensitivity, tolerance, entrepreneurship, sense of self and creativity are generally supported, but violence and brute force are sometimes used as a problem-solving method.